רב אשי אמר לעולם לכלי חרס דמו. הכא לית ליה לרב אשי טעמא דהוא וכי נשברו יש להם תקנה שויהו כו' ומיהו לענין להטריקן עדיפא כשהן חדשים אית ליה לרב אשי טעמא דהליא בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עה:): **דאמר רב יהודה מעשה בשל ציון המלכה.** ומייתי ראיה דבימי שמעון בן שטח גזרו טומאה על כלי מתכות דיחזרו לטומאתן ישנה דהוא היה בימי של ציון המלכה כדאיתא בפרק ג' דתענית (דף כג.) דאמר מעשה בימי ר"ש בן שטח ושל ציון המלכה[ב] שהיו גשמים יורדים מע"ש לע"ש וכו': **הניחא למ"ד דלא לכל הטומאות אמרו.** רשב"ג סבירא ליה הכי (ג) (בתוספתא) דכלים (פי"ח[ג]) גבי ההוא דמייתי לעיל (כלי עץ וכלי עור כו' [ד]) ופליג את"ק דאמר סתמא יחזרו לטומאתן ישנה וטעמא משום דטומאת מת היא זמן מרובה ושכר ולא ירלה להמתין: **אחד כלים גדולים.** שמרוב גודלן אינן מקבלים טומאה כגון כלי עץ שהן יתרים על ארבעים סאה שאינן מיטלטלים מלא וריקן[ה] אפ"ה מיקרי שאינה ואחד כלים קטנים כדתנן בתוס' כלים (פ"ב מ"ב) ומייתי לה בפ' אלו טריפות (חולין דף מד:) הדקין שבכלי חרס הן וקרקרותיהן ודפנותיהם יושבין שלא מסומכים שעונן מכדי סיכת קטן ועד לוג אבל בגיר מהכי טהורים:

אף בנות כותים. תימה לר"י דבריש בנות כותים (נדה לא:ב. ושם) מוקי לה כר"מ דחייש למיעוטא והאי טעמא לא שייך אלא למ"ד כותים גרי אמת הן ואם רואה טומאה מדאורייתא אבל למ"ד כותים גרי אריות הן לא שייך האי טעמא דאפי' אם רואה טהורה מדאורייתא דעו"ג לא מטמאו בזיבה[ו] ונשמעינן מוכח דלכ"ע בנות כותים הוי מי"ח דבר ולמאן דלא חייש למיעוטא אי למ"ד גרי אריות הן היכי מני לה מ"ח דבר ועוד דר' יוסי אית ליה דגרי אריות הן במנחות בפרק רבי ישמעאל (דף סו: ושם) דאית ליה תורמין משל עו"ג על של כותים ומשל כותים על של עו"ג והכא אשיב אליבי' בנות כותים מ"ח דבר וי"ל דבנות כותים אתיא לכ"ע וגזרו עליהן שיהיו נדות שלא יטמעו בהן והא דמוקי התם מתני' כר"מ משום דסיפא מוכחא דלא הוי משום דקתני הכותים מטמאין משכב התחתון כעליון מפני שהן בועלי נדות מספק ומסיים ואין שורפין עליהן את התרומה מפני שטומאתן ספק משמע דקאי אף אקטנות דאיירי בהן והא דקאמר התם רבי יוסי מעשה היה בציבעונו[ז] והטבילוה קודם לאמה לאו משום דחייש למיעוטא מייתי ראיה דמיעוטא דשכיח הוא דהא טעמא דרבי יוסי משום טימוע אלא לכך מייתי ראיה דאי לאו דשכיח הוא לא הוי לן למיגזר שיהו נדות מעריסותיהם משום טימוע דלא ליהוי כחוכא ואיטולטא וא"ת היכי תשיב ליה לר"מ בי"ח דבר והלא בלאו הכי בכל מקום חייש ר' מאיר למיעוטא וי"ל דהכא הוצרכו לגזור משום דדמי לחזקה ורוצה שלא יאמתה דמסתמא עם יציאתה לעולם לא יאמתה ואוקמי אחזקה וסמוך רוצה לחזקה ואיתרע ליה מיעוטא ולא הוה חייש רבי מאיר אי לאו דגזרו ליה בי"ח דבר דהוה ליה מיעוטא דמיעוטא דמוכח בריש פרק בתרא דיבמות (דף קיט.) וא"ת למ"ד בפ"ב דמסכתא ע"ז (דף ט:) גזרו על בנותיהן משום דבר אחר איינו שיהו נדות מעריסותן אמאי תשיב להו בתרתי גזרות בנותיהן[ח] ובנות כותים וי"ל דאריכי דאי גזרו בעו"ג ה"א משום דאחדוקי בעבודת כוכבים עפי אבל בנות כותים לא ואי גזרו בכותים משום דרגילין ושייכי עפי גבי ישראל מעובדי כוכבים אבל עכו"ם לא: **כל המטלטלין.** נקט מטלטלין משום שלא גזרו טומאת אהל בעובי המרדע אלא על האדם הטומאן אבל בפותח טפח אפילו בממוצרים נמי מציאין את הטומאה דדוקא זרעים וירקות לפי שאין בהן ממש קתני התם[ט] דלא מציאין ולא חוצצים דהוי כמו טיפת[י] הבדל והשלג והכפור והגליד והמלח אבל אילן המיסך על האהל קתני התם[כ] דמציא את הטומאה:

[כ] אקפה את כו'. לשון שבועה הוא כלומר אקפה את בני אם אין זה דבר אמת שהלכה זו מקופחת וכענין זה מלינו במקרא (בראשית מב) מי פרעה אם תצאו מזה כלומר שלא תצאו מזה[ל]:

לעולם לכלי חרס דמו. הואיל וברייתן מן המוכן הלכך פשוטיהן טהורין ואין בהן טומאה [יומא]: **הואיל ונראה תוכו.** מדמהן[מ] דרך דפנותיו לא תשיב גב אלא מוך: **בשל ציון.** מימי שמעון בן שטח היתה: **כל כליה.** נמת שהיתה צריכה להמתין הזאת שלישי ושביעי לפיכך שברתן למהר טהרתן לבו ביום וריתכן: **שולי"ש בלע"ז שמתבר כסף במקום שבר: גדר מי חטאת.** נמצאו מי חטאת בטלים שאין לך אדם מתמין ז' ימים אלא שוברן ותשתבר תורת מי חטאת: **למ"ד כו'.** לא ידענא היכא: **אמרו.** שיחזרו: **בכדי טהרתו.** כמוליא רמון[ו]: **בת יומא.** אלא הערב שמש שהרואה שנטמאו ומשתמשין בהן בו ביום ואינו יודע שנשברו סובר שהטבילוה: **עולה.** מועלת: **דרצפינהו מרצף.** הריקן[ג] ושברן כולן כמו [ד] מאכולת רלופה שמא לא יקבנו ליכא ושמא יאמרו איכא ואיכא דאמרי שמא לא יקבנו ליכא דאמרי שמא יאמרו כו' ליכא דהא מיכר עשייה שנתמדם כולו וחזר נראה בעיני: **תחת הצינור.** שקבנו ולבסוף מקקו[ה] להמשיך מים למקוה דשוב אינו פוסל אבל הכלים פוסלים משום שאינה: **ואחד כלים קטנים.** דלא מימא לא תשיבי: **ואפילו כלי גללים.** שאינם קרויין כלים לענין קבלת טומאה הוי כלים לענין שאינה: **גללים.** (ו) [ז] שיש[ח]: **כלי אדמה.** דלאו ע"י גיבול הוא ככלי נתר וכלי חרס[ט]: **מטהרין.** דשוכח לא תשיבה שאינה הואיל ולא לכך נתכוון: **בחצר.** שלא תחת הציור ונתמלא מן הנוטפין ונפלו למקוה שהוא טהור דבמנין תחת הציור וכשהיתן בשעת קישור עבים ואם"כ נתפזרו שכבן דמוקי לקמן הוא דפליגי היה דגלי דעתיה שלא שיפלו לתוכו ומשום פזור עבים לא בטלה מתשבתו דאשונה אבל במונח[י] בחצר ואפי' בשעת קישור ונתפזרו לא מוכחא מתשבה קמייתא שפיר מעיקרא הלכך בטלה: **במקומה עומדת.** במנין תחת הציור בקישור עבים לא נמנו ורבו עליה[כ] לבטל דברי בית הלל דלא[מ] חזרו בהן: **הניחן.** תחת הציור בשעת קישור עבים ואיתרו גשמים לבוא וילא למלאכתו ושכחן דברי הכל דואיל ומתחלה לכך נתכוון לא בטלה מתשבתו בשכחתו: **דברי הכל טהורים.** דליכא גלויי דעתא: **בטלה מחשבתו.** דכי נתפזרו אסא דעתיה דסבר לא ירדו גשמים עוד: **בצדי דהו.** י"ח דבר שאין זו מן המנין דכל זמן שלא נמנו ורבו הויא הלכה כבית הלל וטהור: **נדות מעריסתן.** מיום שנולדה דגזרינן דילמא חזאי נדות דקטנה בת יומא מטמאה בנדה דתניא[כ] אין לי אלא אשה תיוקת בת יום אחד בנדה מנין תלמוד לומר ואשה וכותים אין דורשין מדרש זה וכי חזיין לא מפרשי לה הלכך גזור בהו רבנן: **כל המטלטלין מביאין את הטומאה.** משום אהל שאם איהל ראשו אחד על המת וראשו אחד על הכלים מציאין להן טומאת אהל המת ליטמא ז' ימים ולהיות אב הטומאה כדין אהל טמא[מ]: **בעובי המרדע.** אפילו אין בהן פותח טפח אלא כעובי המרדע ולקמן[נ] מפרש יש[ס] בהיקפו טפח חוט טפח צריך להקיפו ואף על גב דאהל דאוריתא פחות מטפח לא הוי דהלכה למשה מסיני הוא כשאר כל השיעורין הכא גזור רבנן היקפו משום עביו:

[ט] אקפה את כו'. לשון שבועה הוא כלומר אקפה את בני אם אין זה דבר אמת שהלכה זו מקופחת וכענין זה מלינו במקרא (בראשית מב) מי פרעה אם תצאו מזה כלומר שלא תצאו מזה[ע]:

שמעון

רב אשי אמר לעולם לכלי חרס דמו ודקא קשיא לך לא ליטמו מגבן [א]הואיל ונראה תוכו כברו [ב] שמעון בן שטח תיקן כתובה לאשה וגזר טומאה על כלי מתכות כלי מתכות דאורייתא נינהו דכתיב [ג]אך את הזהב ואת הכסף וגו' לא נצרכה אלא לטומאה ישנה דאמר רב יהודה אמר רב מעשה בשל ציון[ד] המלכה שעשתה משתה לבנה ונטמאו כל כליה ושברתן ונתנתן לצורף וריתכן ועשה מהן כלים חדשים ואמרו חכמים יחזרו לטומאתן ישנה מ"ט משום גדר מי חטאת נגעו בה הניחא למאן דאמר לא לכל הטומאות אמרו אלא לטומאת המת בלבד אמרו שפיר אלא למאן דאמר לכל הטומאות אמרו מאי איכא למימר אמר אביי גזירה שמא לא יקבנו בכדי טהרתו רבא אמר [ה]גזירה [ו] שמא יאמרו טבילה בת יומא עולה לה מאי בינייהו [ז]א"ב דרצפינהו מרצף: ואידך מאי היא [ח]דתנן המניח כלים תחת הצינור לקבל בהן מי גשמים אחד כלים גדולים ואחד כלים קטנים ואפילו כלי אבנים וכלי אדמה וכלי גללים פוסלין את המקוה אחד המניח ואחד השוכח דברי ב"ש וב"ה מטהרין בשוכח אמר ר' מאיר נמנו ורבו ב"ש על ב"ה ומודים ב"ש בשוכח בחצר שהוא טהור אמר רבי יוסי עדיין מחלוקת במקומה עומדת אמר רב משרשיא דבי רב אמרי [ט]הכל מודים כשהניחם בשעת קישור עבים טמאים בשעת פיזור עבים ד"ה טהורין לא נחלקו אלא שהניחם בשעת קישור עבים ונתפזרו וחזרו ונתקשרו מר סבר [י]בטלה מחשבתו ומר סבר לא בטלה מחשבתו [יא] ולר' יוסי דאמר מחלוקת עדיין במקומה עומדת אמר רב אשי דאמר מחלוקת עדיין במקומה עומדת בצדי להו א"ר נחמן בר יצחק אף [יב] בנות כותים נדות מעריסתן בו ביום גזרו: ואידך מאי היא [יג]דתנן כל המטלטלי' מביאין את הטומאה בעובי המרדע אמר רבי טרפון אקפה

עין משפט נר מצוה

קכג: א מיי' פ"ל מהל' כלים הלכה ה:
קכד: ב מיי' פי"ב מהל' כלים הלכה ג:
קכה: ג ד ה מיי' פ"ל מהלכות מקוואות הלכה ד סמג עשין רמא טוש"ע יו"ד סימן רלא סעיף מא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (ולרבי יוסי דאמר כו' עד בו ביום גזרו). תפ"מ (וכ"ה גרא"ה ובמה דאמרינן דל"ג לה):

רב נסים גאון

שמעון בן שטח תיקן כתובה לאשה.
תמצא דבריו מבוארין במס' כתובות בפרק

רבינו חננאל

רב אשי אמר לעולם כלי זכוכית ככלי חרס הן ודקא קשיא לך אם ככלי חרס הן לא יטמאו מגבן דהא אין כלי חרס מטמא אלא באויר ולא מגבו מה שאין כן [בשאר כלים]. דגרסינן בשחיטת חולין סו"פ ראשון. ת"ר אויר כלי חרס טמא וגבו טהור אויר כל הכלים טהורין וגבן טמא ותו אמרינן וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא איהו כלי שטומאתו קודמת לפתחיו הוי אומ' זה כלי חרס וכי אין צמיד פתיל עליו הוא דטמא הא יש צמיד פתיל עליו טהור הא למדת שכלי חרס אם אינו צמיד פתיל [עליו] טומאה קודמת לפתחו ואפילו באויר ואם הוא צמיד פתיל אינו מטמא מגבו ושאר כל הכלים אפילו הן צמיד פתיל ונגעה בהן טומאה מגבן נטמאו. **ופשוטי** כלי זכוכית אין מקבלין טומאה ככלי חרס דתנינן (כלים פ"ב) זה הכלל כל שאין לו תוך בכלי חרס אין לו אחוריים פי' אין מטמאין מגבן באויר שאין כלי חרס מטמא באויר מגבו אלא מתוכו שנאמר אל תוכו לפיכך מוקף צמיד פתיל טהור מפני שאינו מטמא מגבו שהן אחוריו אבל שאר הכלים ואפילו כלי זכוכית אין צמיד פתיל מציל בהן בזמן שיש לכלי זכוכית בית קבול מפני שמטמאין מגבן. **הכא** אמר רב אשי כלי זכוכית ככלי חרס הן ובסוף ע"ז אמרינן כלי זכוכית מתכות הן. **ושנינן לא קשיא** הכי קאמר כלי זכוכית ככלי חרס הן ולא מקבלי טומאה אא"כ יש להן תוך ככלי חרס והוא בית קבול אבל פשוטיהן טהורין וגזרו עליהן להיות מיטמאין מגבן הואיל וכלי זכוכית מראת הטומאה מגבן שהוא אחוריו כאילו בתוכו הויא אבל לעלות מידי טומאתן כלי זכוכית ככלי מתכות הן וצריכין טבילה במ' סאה והכין קי"ל כרב אשי דהוא בתראה: **שמעון בן שטח תיקן כתובה לאשה.** מפורש במס' כתובות פ' האשה שנפלו לה נכסים בסופו עד

מסורת הש"ס עם הוספות

ה) [לעיל יד: עי' כתובות פב:], **ו)** [חולין קכג.], **ז)** מקוואות פ"ד מי"ח, **ח)** נדה לא:, **ט)** אהלות פט"ז מי"ח, **י)** כלים פי"ז מ"א, **יא)** [נדה יד.], **יב)** ב"ק דף סז. רש"ג, **יג)** נדה דף לב., **יד)** יז., **טו)** לקמן דף לה. פג., **טז)** נדה לד., **יז)** עיין לקמן יז:, **יח)** אהלות פ"ח מ"ה, **יט)** מ"ב, **כ)** [ועי' תוס' מגיגה טו: ד"ה אלמא].

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה גללים שיש. נ"ב בעצמה פרש"י לפשיי בקב: **(ב)** תוס' ד"ה הימא וכו' סברא ליה סמי במסכת כלים (וכן הוא בס"ר). נ"ב ע"ש בפ' י"ל:

גליון הש"ס

גמ' איכא בינייהו דרצפינהו מרצף. עי' במתני' דכלים פי"ל מ"ג ובמה"ע שם ד"ה ויש"ב: **רש"י ד"ה למ"ד לי"ל הוכא.** עיין בכרכות דף כה ע"ב בתש"י ד"ה מאן שמעת ליה כו' וש"ב: **רש"י ד"ה גללים שייש.** עיין רש"י לקמן דף נח ע"ל ד"ה כלי גללים. ועי' שו"ת מהר"ן מ"ל סימן קכא: **תוס' ד"ה אקפה וכו' שלא תצאו מזה.** ועי' מגיגה דף מז ע"ב תוס' ד"ה אלמא בגמתה. ובכתובות דף סז ע"ל:

תורה אור השלם

א) אַךְ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַכֶּסֶף אֶת הַנְּחֹשֶׁת אֶת הַבַּרְזֶל וְאֶת הָעֹפֶרֶת: [במדבר לא, כב]

ליקוטי רש"י

[נדפס בעמוד א]

הגהות וציונים

ב) בְּשֶׁל צִיּוֹן, ובכת"י ובתוס' הרא"ש ובר"ן היא בתיבה אחת בְּשֶׁלַּצִּי[B]ון: **ג)** נראה שרש"י היה גורס בגמ' מברו כגי' הראב"ד (רש"ש): **ג)** נדצ"ל הדיקן (רש"ש): **ד)** ס"א מאבן שייש (חכ"מ): **ה)** בכת"י נוסף כאן דיבור אחד המניח. תחת הצינור במתכתן לקבל מים: ואחד השוכח. תחת הצינור ולא נתכוין לקבל מים: **ו)** צ"ל במניח (ממ"נ דפו"ר): **ז)** נדצ"ל (באה"מ), עליהם (דפו"ר) ור"ל ב"ש על ב"ה: **ח)** בכת"י ולא חזרו: **ט)** נדצ"ל כדין טמאי אהל (וכ"ה בכת"י ובנמוקי יוסף): **י)** צ"ל ביש (מהרש"ל דפו"ר): **כ)** [שם ליתא ושל ציון המלכה ע"ש ועי' רבה בחקותי פרשה לה] (גליון): **ל)** עי' בר"ש שם (גליון): **מ)** צ"ל כלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן כו' (גליון): **נ)** צ"ל בעין בול (דבש תמר): **ס)** לפנינו שם כיפת: **ע)** שייך לדף יז ע"א (גליון):

שבא שמעון בן שטח [ותיקן שיהא כותב] כל נכסיו אחראין לכתובתיך. **וגזר טומאה [על כלי מתכות].** ואסיק' טומאה ישנה כגון שנטמאו כלי זכוכית ועמד ושיברן כדקיי"ל נשברו טהרו וריתכן ועשאן מיד כלי גזרו עליהן לחזור לטומאתן הישנה ולא לכל טומאה גזרו בלבד ומ"ש אמר עולא משום גדר מי חטאת. **פי'** דאי מטהרת להן אתי לאקולי במי נדה. **ואקשינן** ולמאן דאמר דלכל הטומאות חזרין לטומאתן ישנה ושבירתן כהאי גוונא לא טיהרתן מ"ט. **אמר אביי גזירה שמא לא יקבנו בכדי טהרתו.** כדתנן (כלים פ"ד) כלי מתכות כמה שיעורן הדלי למלאות בו כו'. **רבא אמר גזירה שמא יאמרו טבילה בת יומא עולה.** פי' הרואה כי שברו ותקנו ונטהר מידי כך טבילוהו וישתמש בו מיד בלא הערב שמש יאמרו שבירתן מטהרתן וטבילתן מטהרתן מה שבירתו אינה צריכה הערב שמש אף טבילתו אינה צריכה הערב שמש. **מכדי** אביי ורבא סברי תרווייהו יחזרו לטומאתן ישנה מאי בינייהו **איכא בינייהו דרצפינהו מרצף.** פירוש כגון שפוד שברצף שיקע כותלי הכלי בתוכן ונעשה כאלו נשברו כותליו ואביי דחייש שמא לא יקבנו בכדי טהרתו אע"ג דרצפה חייש ועדיין טומאתו ישנה עליו ולרבא פרחה טומאתו דהא רציף ולא כלי הוא: **המניח** את כליו תחת הצינור. כולה פשוטה היא: